

צור עולמים אלול תשפ"ד הרב יהושע שפירא

שם: _____

1. אורות התשובה טז ב

מחשכי ההויה עלופים הם בפחדי שוא, שמאפליהם מתפשטים בנשמות היחיד והצבור, בנפש העולם המקושר בתנאי הלחץ וחוקים מעיקים על חופשתו האמתית. בעל- התשובה מפחד, שעוונותיו כבר אבדוהו ושתקותו כבר אפסה, ואיננו יודע שבתוך פחדו כבר כל אורות הצלתו מונחים הם בגניזתם. פחדה הארץ ג"כ ולא הוציאה את העץ בשלמותו, שיהיה טעמו כטעם פרו. פחדה הלבנה, מפני ההתחרות של שני מלכים בכתר אחד. מפחדת היא האנושיות, מפני ערכי החופש הבהירים והרוממים. מפחד הוא כל העולם הזה, מפני הופעתו של העולם הבא הנאדר בקודש. אמנם מתוך אוצר הבטחון באה השלום, והפחד סר מיסודו, ו"מגדל עז שם ד' בו ירוץ צדיק ונשגב" ובקדושת הבטחון ימלאו פגימותיהם של העולמים וכל אשר בהם, "בטחו בד' עדי עד, כי ביה ד' צור עולמים".

2. רד"ק ישעיהו כז

בטחו בה' עדי עד - עד עולם, או יהיה עדי גם כן עולם ויהיה כפול, כלומר בכל העולמים בטחו בו, וכן תרגם יונתן לעלם ולעלמי עלמיא:

3. שמות יז טז

וַיֹּאמֶר כִּי-יִדְעַלְכֶם יְהוָה מְלַחֲמָה לִיקוֹק בְּעִמְלֶק מְדַר דָּר
רש"י ומהו כס, ולא נאמר כסא, ואף השם נחלק לחציו, נשבע הקדוש ברוך הוא שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו, וכשימחה שמו יהיה השם שלם והכסא שלם

4. תניא ליקוטי אמרים פרק כו

ברם כגון דא צריך לאודעי כלל גדול כי כמו שנצחון לנצח דבר גשמי כגון שני אנשים המתאבקים זה עם זה להפיל זה את זה. הנה אם האחד הוא בעצלות וכבדות ינוצח בקל ויפול גם אם הוא גבור יותר מחבירו ככה ממש בנצחון היצר אי אפשר לנצחו בעצלות וכבדות הנמשכות מעצבות וטמטום הלב כאבן כ"א בזריזות הנמשכת משמחה ופתיחת הלב וטהרתו מכל נדנוד דאגה ועצב בעולם

מתח בין מדרגות

5. יד יח.

בכל דרגה ובכל השגת עולם יש בה אוצר של קדושה, וכשאדם דולג ועף במהירות גדולה יותר ממדרגתו אז מתרוקן הוא מהתוכן הקדוש של הדרגות התחתונות, שהן הראויות לו, ולמדרגות העליונות אינו יכול להתדבק מפני שהן יותר מדי רוחניות בעדו. ע"כ הוא צריך לשוב בתשובה בשברון לב ובשמחה אל המדרגות שעזב, ומ"מ לא ישכח את הרושם של המדרגות העליונות, שכיון שעלה לא ירד, ואז יתהפך הכל לטובה.

6. יד יט.

אפילו אם רואה אדם, שעם מה שנתעורר בלבו להחזיק בדרך ישרה ולהתגבר יותר בעבודת השי"ת, מתגבר בו היצר הרע יותר ומפילו לתאוות ושפלות, מ"מ לא יתחרט כלל על התגברותו ויוסיף גבורה על גבורתו, ועל המכשולים שאירעו לו בדרך עלויו ישוב בתשובה, וידע שכל זה כלול בכלל טעה בדכר מצוה דפטור מחטאת. ולא יירא כלל כ"א יראה קדושה ותשובה יקח מכל דבר.

7. יד כא.

כשמצירים דברים נשגבים, שאנו רחוקים מקנינם ומרכישתם בפועל, צריכים אנו לדעת, שהרחוק הזה איננו כ"א רחוק גופני ולא נפשי. ע"כ לתשובה אנו צריכים, כדי שנהיה קרובים לאור האידיאלי המתנוצץ ברעיוננו: אבל לא לבא לידי עצבות ובטול המטשטש את אומץ החיים כ"א בטול פנימי עדין, המשפיל את הצד המכוער שבנו ומרומם את כל מהות הטוב והעדין, "ימין ד' רוממה, ימין ד' עושה חיל".

8. קובץ ברנב

כשהמוכשרים להצצות רוחניות רחבות דוחקים את עצמם להצטמצם בחוג צר של דיעות ומעשים קטנים, מתדלדל כחם אפילו במדת השימוש של הדברים היבשים המעשיים, מתוך כאב עצום שנשמתם מרגשת. הם אין להם רפואה רוחנית גם לצדדים המעשיים שבתורה ובחיים, רק על ידי ההגברה העצומה של הדיעות העליונות, עד כמה ששאיפתם מגעת, לעומק, לרוחב ולגובה, בלא מעצור מצדם. עלה והצלח.

איך חל המהפך

9. טו ט.

רעיון התשובה, השרוי באדם תמיד, הוא יסוד כל המעלות הטובות. המחשבה העצבנית, שבאה מתוך הקשר אל עומק התשובה, היא מקור השמחה. התכונה היסודית של התשובה היא ההשערה בגדל השלמות העליונה של האלהות, ומתוך כך העונות בולטים הרבה מאד. "שתה עונותינו לנגדך, עלומנו למאור פניך". וכיון שמרגישים, שההרגשה של החטא בכל אופן באה היא מתוך ההבהקה האלהית על הנשמה, מתמלאים מזה הרעיון עצמו גיל וגודל אין סוף, וחדות השמחה האצילית הולכת ומתגברת יחד עם דכאות הלב של לבוש הנפש, העומדת בדרגת התשובה. התשובה, לפי זה, מביאה לידי גאולה בפרטיות. מתוך הבהירות האלהית, שמתגברת בקרבנו, נגאל האדם מכל שעבוד של הכחות הזרים השולטים עליו, והכלל כולו, בהיותו מוכן להרגיש את רעיון התשובה, מיד הוא נגאל, מתוך בהיקות האורה האלהית השופעת עליו, יחד עם הרעיון של התשובה.

10. טו ז.

כפי אותה המדה שהאדם מכיר את עונותיו, הבהירות של אור התשובה זורחת על נשמתו, אע"פ שלכאורה עדיין לא זכה לקביעות התשובה בלבבו וברצונו, מ"מ הרי אורה חופפת ומרחפת עליו, וכבר היא פועלת לבראת אותו בריאה חדשה. ואפילו אותם הדברים המעכבים את התשובה, כפי אותה המדה שהאדם מכיר אותם, ואינו מעלים את עיניו ממציאיותם, נעשה העכוב שלהם פחות מכוח וארסיותו מתקטנת. ומתוך כך אור התשובה מתחיל להיות זורח עליו, וקדושת השמחה העליונה כבר מתלבשת בעצמיות נשמתו, ושערים סגורים הולכים ונפתחים לפניו, וסוף כל סוף יבא למדה עליונה כזו, שכל ההדורים יתישרו, "כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו, והיה העקב למישור והרכסים לבקעה".

11. אורות הקודש א עמ' קצז/עצב הגאולה הנשמית-לא

צריך האדם לתפוש בבירור, מה הוא הדבר הרוחני, הדוחק את לבבו, המעציבו וממרר את חייו, בלא הודעה נפשית מתוכן הסבה של אותה העצבנות והמרירות. על פי רוב כשמחפשים ומוצאים איזה סבה למצב נפשי זה, היא רק סבה שטחית. והאמת היא הרבה יותר עמוקה מכל מה שמצטייר ומתרשם בענין זה בידיעה הברורה. אבל העצבון הרוחני הזה הוא החומר של שירת הנשמה, התביעה שהנשמה תובעת את חופשה. היא מתאבקת עם כל הלחצים הלוחצים אותה, היא חפצה חיי דרור, חיים אציליים עליונים, ברורים ובהירים, והיא אינה מוצאה אותם מפני הרתוקות החמריים, שהיא אסורה בהם. וזהו סוד עצבונה. על כן ראוי

מאד לעמוד עד כמה דאפשר על המעמד הנפשי הזה, ולדלות מתוך תהום המחשכים הלזה רב פנינים ורגשות רוממות. כי סוף כל סוף התודעות של הנשמה אל האדם באיזה אופן שהוא הרי היא בעצמה פנה של גאולה היא, ואור הישועה עומדת להגלות, אחרי הקדרות הזאת. והדברים הללו שזכרנו הנם נוהגים באיש יחיד, ונוהגים גם כן בכללות האומה, נוהגים במובנים שונים. לפעמים בעקר בחיי הכלל מתגלים המעמדים הללו על ידי חושבי מחשבות מצויינים, המקשיבים את הד הקול של העולם. ויש שהקול נשמע בתכונתו העצבנית מחזיון הכלל כולו. והעצבנות הזאת בעצמה גאולה היא מבשרת, והיא הולכת ובאה, הולכת ונוהרת.

12. ידו.

כששואלים: מהיכן העצבות באה? צריכים לפתור: מהשפע של המעשים, המדות והדעות הרעות על הנשמה, שהיא טועמת בחושה החודר את מרירותם, והיא נסלדת, נפחדת ועצובה. וכשאור התשובה מופיע, וחפץ הטוב כשהוא מתגבר בתכונתו המקורית, צנור של עונג ושל שמחה נפתח, והנשמה יונקת מנחל עדנים, וכשהכשרון המעשי לוקח לו את התמצית של ההרגשות הנעימות הללו, יוצא-לאור המוסר הטהור העליון, המצליח את החיים בהודו.

חטא הארץ

13. ידו.

כל עצבון בא מפני החטא, והתשובה מאירה את הנשמה ומהפכת את העצבון לשמחה. העצבון הכללי שבעולם מקורו הוא בזוהמת הכלל הנמצא בחללו של עולם, מחטאת הרבים והיחידים, ומחטאת הארץ הכמוסה, שיצאה לפועל בחטאת האדם, שצדיקים יסודי עולם, ומשיח ביחוד, שבים בתשובה על מהות חטא זה ומהפכים אותה לשמחה.

14. וזו.

מתחלת הבריאה ראוי היה טעם העץ להיות גם הוא כטעם פריו. כל האמצעים המחזיקים איזו מגמה רוחנית גבוהה כללית ראויים היו להיות מוחשים בחוש נשמתי באותו הגבה והנעם, שעצם המגמה מורגשת בו כשאנו מציירים אותה. אבל טבע הארץ, התנוודדות החיים, ולאות הרוחניות כשהיא נסגרת במסגר הגופניות, גרם שרק טעמו של הפרי, של המגמה האחרונה, האידיאל הראשי, מורגש הוא בנעמו והדרו, אבל העצים הנושאים עליהם את הפרי, עם כל נחיצותם לגדול הפרי, נתעבו ונתגשמו ואבדו את טעמם. זהו חטא הארץ,

שבעבורו נתקללה כשנתקלל גם האדם על חטאו. וכל פגם סופו לתקון. ע"כ מובטחים אנו בברור, שיבאו ימים שתשוב הבריאה לקדמותה, וטעם העץ יהיה כטעם הפרי, כי תשוב הארץ מחטאה, וארחות החיים המעשיים לא יהיו גורמים לחוץ בעד הנועם של האור האידיאלי, הנתמך בדרכו ע"י אמצעים הגונים, המחזיקים אותו ומוציאים אותו מן הכח אל הפועל. התשובה עצמה, המזרמת את הרוח הפנימי, אשר נטבע במצולות תהום של ההעדר והפך המגמה האידיאלית ע"י נתינת רוח לרוח הצדק, שנתן בתחלה במועקה, תתן עז לרוח האידיאלי לחדור בתקפו גם בחלקי כל המכשירים הרבים, ומכולם יוטעם טעמו של הזיו המגמתי, ולא ישא עוד האדם חרפת העצלות בדרך החיים האמתיים.

15. אורות הקודש ג עמ' יא / מוסר האישיות העולמית-ט

האישיות העולמית הכללית בעלת מוסר היא, בעלת רצון ובחירה, והרע העולמי הוא תולדה מירידתה המוסרית, כשם שהרע האישי הוא תולדה מהירידה המוסרית של היחיד, והרע החברתי מהירידה המוסרית של החברה. אין לנו כל רשות לקטע את הצורה המתגלה לפנינו בחיים היחידים והצבוריים, לומר שאין להם שרשים במרחבי החיים כולם. אי אפשר לתאר לנו חוק הויתי שאיננו מתפשט באופקים כלליים, היותר מתפשטים. הירידה הכללית בודאי יותר נשגבה, ויותר מלאת חיים היא מזו המצומצמת הפרטית.

קטרוג הלבנה, חטא הארץ, הנם סבות קודמות לחטא האדם, והאדם הוא ענף שכחו גדול גם על שרשו. הולכים הדברים וחוזרים, ויתקן האדם את חטאו, והארץ תענה לעומתו, את חטאה תתקן גם היא. הלבנה תצא מקטרוגה, ותתמלא פגימתה, ולא יהא בה שום מיעוט, כל הפרעות שבפמליא של מעלה יסודרו, באופן שהטוב רק הוא ינצח.

ומבט חודר פנימי, בשלמות האושר הרצוני שבגנזי נשמתו של אדם, כשהוא מתאחד עם האפשרות של ההכרה העליונה, המודה בהטוב האלהי, בעוצם היכולת ובאדירות החפץ, להיטיב להאיר ולהחיות, הוא נותן לנו את ערובתו לטובה. ובאה הנבואה ושפעת רוח הקודש וממלאה את מה שהשכל אינו משלים, ומקור השמחה העדינה מתברך ברכת שלום ואמת.

תשובת האומה

16. טו יא.

האומה שלנו תבנה ותתכונן, תשוב לאיתנה למכונות חייה כולם, ע"י מה שהאמוניות שלה, היראיות שלה, דהיינו התוכן האצילי המקודש האלהי שלה,

יתפשט, יתגבר, ישתכלל ויתאמץ. כל בוני האומה יבואו לעומק האמת של נקודה זו, ואז בקול מלא גבורה ועז יכריזו על עצמם ועל עמם בקול גדול: לכו ונשובה אל ד'. והתשובה תשובת אמת תהיה, והתשובה מכון גבורה תהיה, והתשובה תתן עז ותעצומות לכל הסעיפים המעשיים והרוחניים, לכל ההליכות כולן הדרושות לבנין האומה ושכלולה, ליקיצתה לתחיה, להתעודדות עמדתה. העינים תפקחנה, הנשמה תזך, אורה יבריק, מעופה יתגדל, ועם נברא יקום, עם גדול עצום ורב, אור אלהים עליו וגדולת לאום לו, כלביא יקום וכארי יתנשא.

העצבות והפחד

17. אגרת תרמד

וזה אני מוצא את עצמי מחוייב להעיר את כבוד חביבי כת"ר שליט"א, שכשם שהגאווה והכעס וענפיהם הם סורי הגפן נכריה, ובכלל המדות הרעות האסורות, שאנחנו חייבים להטהר מהן עד כמה שהיד מגעת, וכבר מנויה וגמורה מפי חכמי-תורה גדולי-עולם, שהעצבנות היא מכלל המדות האסורות, "קינא דמסאבותא", עומדת במערכה אחת עם הכעס והגאווה. וכבר גליתי לכת"ר כמה פעמים כי העיפות הנפשית והגופנית הגורמת לה, היא שריג ממדת העצבות, המבלבלת דעתו של אדם ומעברת אותו על דעת קונו, מאבדת הונה של תורה וכל חיי נועם של עבודת הקודש. הנני רק רואה להוסיף כי מורך הלב, הוא ג"כ בכלל המדות האסורות, תולדות העצבות והעיפות שהננו חייבים להזהר מארסה.

18. עקבי הצאן-מאמר הפחד

הפחד הנפרז הוא נוטל את זיו החיים של האדם ושל כל החי המרגיש. אין דבר רע ואכזרי בעולם דומה לו. הוא מגדיל את כל הרעות יותר באין ערוך ממה שהם, ומאפיל את זוהר כל הטובות, בחתירתו אשר יחתור מתחת לאשיותיהן להגזים ששם צפונה רעה, תחת הטוב הגלוי. מקור כל חולשה וכל רפיון חמרי מוסרי ושכלי, הוא רק הפחד העובר את גבולו; הוא יאיים על האדם, שלא יעשה כל דבר לישועתו, שלא ינקף אצבע להצלתו, שמא ינזק, שמא יביא עליו רעה לא יוכל כפרה, עד שהוא עושהו לחלש ומלא רפיון, עד שמעצלות ואפס מעשה הוא נופל בכל רע. הפחד היותר מזיק הוא הפחד המחשבי, שמטיל הדמיון הכוזב על החלק היותר עדין ויותר מפואר מן המין האנושי, שהם עומדים לנס, להיות לאורות מזהירים את דרכי החיים אל הכלל כלו. הצללים הנם הולכים תמיד בעקבות האורות, ולפי מה שיגדל כשרונו של אדם להבין ולהשכיל, כן הוא גדול פחדו המדומה מפעולות

המחשבה. יותר מכל העמים המוכנים להשכיל לחשוב מחשבות, באופן מכנס ומקשר את כל פזור ונפרד שבנשגב וקדוש לחטיבה אחת כוללת, בעצה ובדעת בדברים העומדים ברומו של עולם הוא עם ישראל, הגוי האחד שנושא עימו את דגל המחשבה היותר עליונה בעולם, את המחשבה הכוללת כל מה שהחכמה כולה אוגרת בקרבה, המחשבה של אחדות - האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. אמנם הוא צריך לעולם להרחיב את גבול הדעה שלה עד אין קץ ותכלית, בלב אמיץ, בלא יראה בלא מגור ופחד כלל. הפחד "מחמת המציק אשר כונן להשחית" השפיל את הנפש הכללית של עם זה האזור בגבורה, עד שנעשה מלא מגור ופחד מכל מחשבה ורעיון, וממילא מכל חפץ פועל ומעשה גדול וכולל; ומפני שעיקר יסוד גבורתו הוא עז האלהים, על כן בחלישות הרוחניות שלו, נעשה חלש ורפה עד מאד. ההצלה היותר נכבדה לעמנו לעת כזאת היא הסרת הפחד הדמיוני הרוחני מתוך הלב, להראותו ברור כשמש, שאין לו כלל וכלל ממה לפחד. יפחדו העמים המתהללים באלילים, שלא ישבר כחם הכללי הדמיוני, שפעל על הסכמתם הקבוצית. יפחדו מאור האמת והיושר, כל ממלכות הרשע, שהתכלית החובק את כל שאיפותיהם הוא אגרוף זדון ועיוות משפט, שאור המחשבה הטהורה כשהיא מתגברת הוא מראה את ניוולו, וממילא מתנתקים המאסרים הכלליים, והחזק העממי יוכל לנפול ולהתמוטט. אבל למה יירא ישראל? זה העם, שהמאור היותר עליון של המחשבה היותר טהורה ויותר רוממה הוא עזו וחסנו, שהצדק היותר טהור ויותר זך הוא הודו והדרו, תקותו וחפצו. הוא צריך רק לעלות, רק להשכיל יותר ויותר, במה שכבר קבוע וצבור בפנימיות עצמותו. אז, רק אז ימלא ישועה ואורה, אז יגלה לפניו כמה גדול ערכו, וכמה שפלים הנם אותם שהם דורכים עליו ברגל גאווה. וכל מה שתתגדל ותתרחב יותר מחשבתו יכיר יותר את נשמתו והדרת כבודו, עד אשר ירומם וינשא להראות גלוי לכל את אוצר החיים הגנוז בקרבו, עד שיכירו וידעו כל באי עולם כי רוחו רוח ד', ונשמת שדי היא נשמתו.

אי אפשר שיחול רוח הקודש והמאור האלוקי על ישראל כי אם כשיסיר מקרב נשמתו את הפחד הרע והפרוע, אשר דבק בו כמכה מלפפת, ממשך ימי הגלות והרדיפות של שונאיו השפלים והרעים. גם על איש יחידי אין השכינה שורה כי אם על חכם גיבור ועשיר, ואינה שורה אלא מתוך שמחה, וקל וחומר על הגוי כולו. העושר, הוא אמנם גם במובן הכלל, מתת אלוקים הנתונה ממרומים, רק - על פי רוב - אחרי ההשתדלות המעשית "וברכך ד' אלוקיך בכל אשר תעשה", כמו אצל היחיד. ויש עשיר בדעת, כשיודע לשמח בחלקו, באיש וכן בעם, אבל הגבורה,

והשמחה שהיא תולדתה, היא מוכרחת לעולם לבא רק על ידי תקון הנפש, תקון הדעה והמחשבה, על זה יש כבר כריתות ברית: "יגעתי ולא מצאתי, לא יגעתי ומצאתי", אל תאמין. באחרית הימים בעקבא דמשיחא, שהאורה האלהית היא עומדת אחר כתלנו, הנה ראשית כל ההכשרים היא הסרת הפחד העודף של המחשבה מתוך הנפש הכללית, ביחוד מתוך נפשותיהם של היחידים המצוינים, החנוניים בשכל טוב, בכשרון של קדושה וצדק, והם הנם היותר נלקים בפחד וחולשה, הדחיפה לזה היא ע"י הכח ההפכי, - כח החוצפה שהוכרח להתגבר בעת הזאת, שבמקום שמתגלה אין שם שום פחד; אע"פ שבא מצד השפל, מצד השכרון והמהומה, הרחוק כרחוק שמים מארץ מאותה הגבורה הבאה מברכת שמים של עושר הנשמה וחזקת צדקתה, מכל מקום הוא פועל בכחו העז לקחת ממנו את החלק הטוב, את נצוצי הקדושה, את הפנים היותר תוכי - מניעת הפחד המחשבי מפני העז המובטח הצפון באוצר חיינו, ואז תקבע הגבורה במשבצת הקדושה, והמחשבה תפריח. "אל תיראי כי לא תבושי, ואל תכלמי כי לא תחפירי, כי בושתי עלומיך תשכחי, וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד" [ישעיהו נ"ד, ד'].

העדר השלמות

19. אורות - יסורים ממרקים

מתקופה לתקופה הולכת ומתבררת התערובת של אמונת היחוד הטהורה עם מחשכי ההגשמה, ובכל פעם שחלק ידוע מההגשמה נופל נדמה כאילו האמונה נופלת, ואחר כך מתגלה שלא נפלה האמונה כי אם נתבררה. בימים האחרונים לשיבת הרוח האנושי אל ספירת האמונה הברה נופלת קלפת ההגשמה האחרונה הדקה, שהיא יחש המציאות בכללות אל האלהות, שבאמת כל מה שאנו מגדירים ב"מציאות" הוא מופלג מהאלהות כערך בלתי נערך. צלליה של שלילה זו דומים הם לכפירה, מה שבאמת היא המעלה היותר עליונה שבאמונה כשהיא מתבררת יפה, ומתרגל הרוח להקשיב את קשב האמונה עליפי המעשים ועל פי ההשפעות, הופעות ההויה והופעות התורה והמוסר, הדעת שהאלהות משפעת את המציאות וממילא היא למעלה מהמציאות, וחוזרת הכפירה הדמיונית המטהרת מטומאתה למרומי האמונה היותר טהורה. ואמנם צריכה היא שלילת המציאות הזאת, החוזרת למקור כל ההויות ואיתניות היותר תמציתית של הדר כל המציאות, בינה מהודרת שבכל יום צריך להעלות אותה למקור טהרתה.